

πῆλθον ἐκεῖ, ἐλπίζοντες ὅτι θά εὕρωσι κατοικίας. Τοσαύτη δὲ ἡ δασύτης τῶν δένδρων, ὥστε ἐσκοτίζετο ὁ δρόμος καὶ δὲν διακρίνοντο τὰ πέριξ. Καὶ ὁμοῦς εἰς τῶν ναυτῶν ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς κορυφῆς δένδρου. Αἴφνης ἠκούσθησαν φρικῶδεις ὠρυγμοί, καὶ συγχρόνως βραχὴ πετρῶν ἔπεσε κατὰ τῶν ἐν τοῖς λέμβοις, οἵτινες ἀναλαβόντες ἀμέσως τὰ ὄπλα ἐπυροβόλησαν· ἀλλ' οἱ ἄγριοι, ἐφυλάσσαντο κατ' ἀρχάς ὀπισθεν τῶν δένδρων· μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ἔφυγον ὠρούμενοι ὡς θηρία. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ποταμὸς δὲν ἦτο πλέον πλευστὸς ἤναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν αἱ λέμβοι, διότι τοιαύτην εἶχον διαταγήν.

Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἠκούοντο κρυγὰ καὶ ἤχοι σάλπιγγος, τοὺς ὁποίους συνειθίζουσι νὰ ἐκπέμπωσιν οἱ ἄγριοι τρυπῶντες τὰς θαλασσίας κόγχας· ἔλαμπον δὲ πυρκαὶ πολυάριθμοι. Τὴν ἐπιούσαν αἱ λέμβοι ἀπῆλθον ὅπου εἶχεν εὐρεθῆ ὁ Κινέζος· ἀλλὰ προσβληθεῖσαι ἤναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀφοῦ ἐφρονέθησαν τρεῖς ἢ τέσσαρες ἄγριοι ὑπὸ τῶν πυροβόλων· διευθύνθησαν δὲ πρὸς ἄλλο χωρίον. Οἱ ἄγριοι συνελθόντες ἐφάνησαν μὲν ἐχθρικοί, δὲν ἐπεχείρησαν ὁμοῦς καὶ ἐχθρικήν πράξιν. Ἐπειδὴ δὲ ἠρνήθησαν ν' ἀποδώσωσι τοὺς αἰχμαλώτους, ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ χρῆσις βίας. Αἱ λέμβοι ἐπανῆλθον εἰς τὸ πρῶτον χωρίον, ὅπου ἦτο συνηθροισμένοι μέγας ἀριθμὸς ἀγρίων, οἵτινες ἐρρίψαν πλῆθος σκληρῶν πετρῶν κατὰ τῶν ξένων· ἀπέφυγον ὁμοῦς τὰς πληγὰς, διότι ἐρρίπτοντο ἄνευ σφενδόνης καὶ εἶχον κικρὸν νὰ βλέπωσιν τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν. Δύο μόνοι ναῦται ἐπληγώθησαν· εἰς δὲ τῶν ναυτῶν, λαθῶν μίαν τῶν πετρῶν ἐξηκόντισεν αὐτὴν κατὰ τοῦ πλησιέστερον εὕρισκομένου ἀγρίου· οὗτος δὲ ἐδειξεν ἀμέσως εὐχαρίστησιν, ὅτι εὐρέθη τέλος πάντων ἐχθρὸς ἔχων τὸ θάρρος ν' ἀντιταχθῆ. Πορρωτέρω ἦσαν καὶ ἄλλοι ἄγριοι κραιοῦντες λόγχας καὶ γυμναζόμενοι· αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς ἄλλαι μινιάδες, ἐξῆπτον τὸ θάρρος τῶν ἀνδρῶν, ὠρούμεναι καὶ μαστίζουσαι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος διὰ μακρῶν ῥάβδων.

Ἐν τοσούτῳ αἱ λέμβοι ἠτοιμάσθησαν πρὸς πόλεμον· πάντες ἀνέλαβον τὰ ὄπλα αὐτῶν, καὶ ἀπεκκλύθη τὸ κανόνιον. Ὅτε δὲ εἶδον αὐτὸ οἱ ἄγριοι, εἰ καὶ ἠγνόουν τί ἦτο, ἀνεχώρησαν. Τότε ἤρξατο τὸ πῦρ· τὸν κρότον ἀκούσαντες ἐκεῖνοι ἐρρίξαν οὐρανομήκη φωνὴν τρόμου καὶ ἔφυγον δραμαῖοι. Εἴκοσι περίπου λευκοὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηράν, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμεινον εἰς φυλακὴν τῶν λέμβων.

Οἱ ἀποβάντες ἔκασταν τὸ χωρίον, ἀφοῦ πανταχοῦ ἐρευνήσαντες οὐδὲν ἶχνος εὗρον τῶν τεσσάρων αἰχμαλώτων. Παρλαβόντες δὲ τὰ ἐνδύματα τῶν Κινέζων, ἅτινα οἱ ἄγριοι εἶχον συσσωρεύσει χωρὶς διόλου νὰ μεταχειρισθῶσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ πλοῖον.

Μετὰ ταῦτα ἀποπλεύσαντες ἔφθασαν εἰς Σίδνεϋ, ὅπου ἀπεβίβασαν τὸν πλοίαρχον Π. καὶ τοὺς ἐπιζήσαντας αὐτοῦ συντρόφους.

ΠΕΡΙ ΛΥΚΟΚΑΝΘΑΡΩΝ.

Τὸ γηραιὸν καὶ σεσηπὸς δένδρον τῆς ἑλληνικῆς πολυθείας, ἂν καὶ μένει ἤδη ξηρότατον καὶ ἄνευ κερποῦ, δὲν κατεστράφη ὁμοῦς ὀλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ ὀξυτάτου πελέκειος, τοῦ χριστιανισμοῦ· καὶ βεβαίως αἰῶνες πολλοὶ δὲν θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἐκριζώσωσιν ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ δοξασίας. Οὕτως ὁ Χάρων θὰ νομίζεται ὅτι εἶναι ὁ πορθμὸς τῶν ψυχῶν (1), ἀφ' οὗ μάλιστα πρὸ τινῶν ἐτῶν οἱ ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Θρακῶν ἔπκυσαν νὰ θέτωσιν ὀβολὸν εἰς τὴν χεῖρα τῶν θνόντων (2), αἱ Νηρηίδες ὅτι κατοικοῦσιν εἰς τὰ νερά των, αἱ Ἐμπουσαι, Μορμοὶ, Λάμιαι (Στρίγκλας, Λάμιας) ὅτι περιέρχονται τὴν νύκτα κατοικημένα μέρη, αἱ Μοῖραι ὅτι ἐπισκοποῦσι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ προσδιορίζουσι τὰ συμβησόμενα αὐτῷ καὶ οἱ Σάτυροι (λυκοκάντζαροι) ὅτι μένουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Θεοφανεῶν, χορεύοντες καὶ ἐνεδρεύοντες παρὰ τοὺς μύλους ἵνα ἀπαγάγωσιν ὠραίας.

Περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως λυκοκάνθαρος ἡ Ἐφημερίς τῶν φιλομαθῶν ἐδημοσίευσεν διατριβὴν, ἐν ᾗ ὠνόμαζεν αὐτοὺς καλλικανθάρους, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ καλὸς κάνθαρος. Ἀλλ' ἴσως τὸ καλλικάνθαρος (κοινῶς καλλι(ε)κάντζαρος προέκυψε κατ' ἀναγκασματισμὸν ἐκ τοῦ λυκοκάνθαρος, ὡς τὸ σφάρδακλος (3) ἐκ τοῦ βάτραχος καὶ τὸ κελίμιον ἴσως ἐκ τοῦ κειμήλιον. Βεβαίως λέγοντες καλλικάνθαρος δὲν ἐννοοῦμεν καλὸν κάνθαρον, ἀλλὰ τὸν λύκου καὶ κανθάρου μετέχοντα (ἴδε κατωτέρω).

Ὅτι οἱ λυκοκάνθαροι εἶναι οἱ σάτυροι ἢ φαῦνοι τῶν ἀρχαίων οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν. Ἡ αὐτὴ ἀσέλγεια, ἡ αὐτὴ μορφή, καὶ τέλος, ὡς οἱ ἀρχαῖοι περιγράφουσι τοὺς Σατύρους ἢ τὸν Πᾶνα, οὕτω καὶ ἡ τῶν νεωτέρων φαντασία ἔπλασε τοὺς λυκοκάνθαρους. Οἱ Σάτυροι ἦσαν χορευταί (4)· καὶ οἱ λυκοκάνθαροι, ἀγαπῶντες πολὺ τοὺς χοροὺς, συνεκρότουν τοιοῦτους ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τῆς ἑωθινῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος, ὅτε διελύοντο. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενοι Σάτυροι δὲν ἔχου-

(1) Βλ. καὶ *Mélanges Néoclassiques* Μαρτίου Π. Βερτιῆ.
(2) Βλ. Πανδώρα τόμος ΙΑ'. Περὶ Φιλιππουπόλεως, Δεκεμβρ. 18 καὶ Ἰαν. 1. (3) Ἡ λέξις εὕρεται ἐν Μισσηνίᾳ (4) Μόσχας. Εἰδύλλιον Δ'. στίχ. 2—3.

σιν ὄνομα· οὕτω καὶ εἰς τὰς περὶ λυκοκινθάρων διηγήσεις οὐδένα λυκοκινθάρων ἠκούσαμεν ἔχοντα ὄνομα, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος λυκοκινθάρων ἢ καλλικινθάρων ἀναφέρονται.

Ἡ εἰς τοὺς λυκοκινθάρους διδομένη μορφή εἶναι ὁμοία, ὡς προείπομεν, τῆ τῶν Σατύρων ἢ τοῦ Πανός. Πόδες ὄνων ἢ τράγων, ὡς τράγου καὶ δέριμα δασύ, δηλ. ὁμοία τῆ τῶν Οὐραγκουτάγκων ἢ πιθήκων εἶναι ἡ μορφή τῶν λυκοκινθάρων. Ἡ λοιπὸν τοιαύτην μορφήν ἔχοντες οὗτοι ἦσαν ὅμοιοι λύκῳ καὶ κινθάρῳ (καὶ κατὰ μὲν τὸ πρόσωπον λύκῳ, ἔνεκα τῆς ὁμοιότητος τῆς σιαγόνης καὶ τῆς βίνος τοῦ ζώου τούτου· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα κινθάρῳ, διὰ τὸ μέλαν δέριμα τῶν καὶ τοὺς ὄνυχας τῶν τε χειρῶν καὶ ποδῶν, οἵτινες εἶναι ὅμοιοι τοῖς τοῦ κινθάρου) ἢ λύκῳ μὲν διὰ τὴν ἀγριότητα καὶ θηριωδίαν, κινθάρῳ δὲ διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν. Ἀλλ' ἔνεκα τοῦ τελευταίου φαίνεται ὅτι ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ταύτην.

Φοβούνται δὲ πολὺ τὸν μέλανα ἀλέκτορα· καὶ διὰ τοῦτο τὰ γράδια συμβουλεύουσι πάντας νὰ ἔχωσι παρ' αὐτοῖς ἢ τοιοῦτον ἢ ὄρνιθα, ὡς τρομερὸν ἀλεξιθήριον τῶν λυκοκινθάρων· προσέτι καὶ τοὺς βχιδισμοὺς τοὺς διὰ ξύλων ἢ κεκαυμένων ἢ ἀκαύστων γενομένους (1), καὶ τὸν ἱερέα τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων ἀγιάζοντα.

Καιρὸς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας τούτων εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἐν ἧ οἱ δεισιδαίμονες, ὅπως μὴ ἐνοχληθῶσιν ὑπ' αὐτῶν τὸν καιρὸν τῆς ἐπιγείου διατριβῆς τῶν, κάμνουσι πολλὰ καὶ ποικίλα. Φεύγουσι δὲ μετὰ δώδεκα ἡμέρας, (τὴν 6 Ἰανουαρίου, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων), ὅπως ὑπάγωσιν ὑπὸ τὴν γῆν διὰ νὰ προινίξωσι τὴν ὑπερμεγέθη στήλην, τὴν ὑποστηρίζουσιν αὐτήν. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἀγιάζῃ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, τότε οὗτοι φεύγουσι, λέγοντες μετὰ τρόμου ἀλλήλοις ταῦτα·

- « Φεύγατε νὰ φεύγωμεν
 » Γιατ' ἔρχετ' ὁ Τουρλόπαπας
 » Μὲ τὴν ἀγιαστήρα του
 » Καὶ μὲ τὴ πλαστήρα του·
 » Καὶ θέλει μᾶς βαντίσει
 » Καὶ πλιὰ μᾶς μαγαρίσει.»

Ὅτε δὲ διατρίβουσιν ἐπὶ τῆς τῆς γῆς, τὰς μὲν ἡμέρας κρύπτονται μετὰ τῶν τέκνων τῶν εἰς ἀφανῆ σπήλαια, τρώγοντες ὄφεις καὶ σαύρας, τὰς δὲ νύκτας μίαν ἢ δύο ὥρας πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἐξέρχονται, ὅπως χορεύσωσιν ἢ ἐνεδρεύσωσι διὰ ν' ἀπαγάγωσι γυναῖκας.

(1) Ξύλα, κούτσουρα, δαυλιὰ καυμένα, εἶναι ἀπειλή, ἣν εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ περὶ λυκοκινθάρων διηγήματα βλέπουσι προφερμένην ὑπ' ἀνθρώπων καὶ προξενούσαν πολὺν τρόμον εἰς τοὺς λυκοκινθάρους.

Πέντε περὶ λυκοκινθάρων διηγήματα ὑπάρχουσιν, ἐξ ὧν ἐμάθομεν τὰς ἀνωτέρω συνηθείας αὐτῶν, τὰ ἐξῆς· 1) Ἡ πανουργία τῆς δάρνης. 2) Ἡ ἀπατηθεῖσα γυνή (συνέχεια τοῦ προηγουμένου. 3) Ἡ γραῖα καὶ τὰ δύο τέκνα τῆς. 4) Ἡ μάνα. 5) Αἱ πρὸς ὕδρευσιν πορευόμεναι δύο γραῖαι.

Ἴσως δὲ καὶ ἄλλα ἢ τῶν δεισιδαιμόνων φαντασία ἐπλασεν, ἅτινα ὁμοῦς ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Τῆ 27 τοῦ μηνὸς τούτου ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐταιρεία, πορισαμένη ἐκ τῆς γενναιοδωρίας τῶν φιλαρχαίων ἐταίρων τῆς ποσόν τι λόγου ἄξιον χρημάτων, ἐπεχείρησε πάλιν τὴν ἀνασκαφὴν ἐν τῷ διονυσιακῷ θεάτρῳ κατὰ τὸ μετασκηνίον, ἐνθα ὑποθέτομεν ὅτι θὰ εὐρεθῶσιν ἔγνη τῶν στοῶν, οἷα ἐφάνησαν καὶ ἐν τῷ ὠδῆῳ τοῦ Ἡρώδου κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος· χθὲς δὲ πρὸς κοινήν τῶν φιλαρχαίων χαρὰν εὐρέθη κατὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ μετασκηνίου, τὴν δυσμικὴν, ἀξιόλογον μνημεῖον πλήρες· εἶναι δὲ τοῦτο σφαῖρα μαρμάρου πεντελικοῦ 0,90—94 γαλ. μ. περιφέρειαν ἔχουσα, πλήρης συμβολικῶν παραστάσεων ἀναγλύπτων μετὰ ἐγκεχαραγμένων ἀριθμῶν καὶ λέξεων πολλῶν, ἑλληνικοῖς μὲν γράμμασι γεγραμμένων, ἀκκατλήπτων δ' ἄλλως ἐμοὶ π. χ. ΜΟΥΡΒΗ. ΜΕΡΦΕΡΒΕΡ, τὰ ἐξῆς ἐν κύκλῳ, οὗ ἀρχὴ εὐρετέα· ΥΙΕΥΛΕ ΘΟΥΝΩΜΕΡΧΛΛΙΕ. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τοῦ ἔργου γεννᾷ τὴν ἰδέαν ὅτι ἔνε ἀστρονομικὴ σφαῖρα, ἐξ ἧς πολλά τινα σκοτεινὰ τῆς ἀρχαίας ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης θὰ λυθῶσι· προσεκτικωτέρα ὁμοῦς ἐπιστατῆς ἀποσοβεῖ τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ ἐμβάλλει ἄλλην, συγγενῆ μὲν τῇ ἀρχαίᾳ ἀστρονομίᾳ, ἀλλοίας δὲ φύσεως· ἐγὼ τοῦλάχιστον τοῦτ' ἔπαθον καὶ νομίζω νῦν ὅτι ἡ σφαῖρα αὕτη ἔνε ἀστρολογικὴ ἐκ τῆς εὐρέσεως τῶν Βασιλειδῶν γνωστικῶν, οἷον ἐθεώρησα καὶ τὸν ὁμοίας φύσεως μολύβδινον κύκλον τοῦ κυρίου Παπαρρήγοπούλου, τὸν ἐκδοθέντα ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι τοῦ 1862 τεύχει Β'. ἀπλῶς εἰπεῖν, θεωρῶ τὴν σφαῖραν ταύτην ἀβραξασικὴν καὶ ἐκ τῆς περὶ τῶν ΑΒΡΑΞΑΣ θεωρίας ἐξηγητέαν· σφαῖρα οὐρανία ἀστρονομικὴ βεβαίως δὲν εἶναι· διότι οὔτε ζωδιακὸν κύκλον ἔχει, οὔτε τὰ ζώδια πάντα· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινος μέρους, τοῦ κυριωτέρου καὶ οἷον προσώπου τῆς σφαίρας, καθύπαι ἐπὶ θρόνου ἀψιδωτοῦ σηκοῦ, ὡς ἐπὶ τῶν νεκρικῶν ἀναγλύφων τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἀνὴρ ἀγένειος γυμνὸν ἔχων τὸ ἄνω ἡμισυ τοῦ σώματος καὶ ἐπτὰ ἀκτίνας περὶ τὴν κεφαλὴν ὡς στεφάνην,